

REZÜMÉK

BORBÍRÓ ANDREA

Prevenció és büntető igazságszolgáltatás

A bűnmegelőzési politika szoros kapcsolatban áll azokkal a törekvésekkel és eszközökkel, amelyek elsődlegesen a büntetőpolitika területére tartoznak. Míg a generális prevenció a bűnmegelőzés elsődleges és másodlagos szintjéhez, a speciális prevenció a harmadlagos szinthez köti szervesen a büntető igazságszolgáltatáson keresztül érvényesülő megelőzési lehetőségeket. Az öt hagyományos büntetési elmélet (a jogkövető magatartás erősítése, az általános elrettentés, a semlegesítés, a speciális elrettentés és a reintegráció) szerint adunk áttekintést a különböző megelőzési elképzelések kriminálpolitikai intézményesüléséről, néhány gyakorlati megvalósulási formájáról, illetve az ezek hatékonyságára vonatkozó ismeretekről.

VIG DÁVID

Izoláció a társadalomvédelem büvöletében: határozatlan ideig tartó szabadságmegvonás Európában

Az európai országok a határozatlan ideig tartó szabadságmegvonás számtalan formáját alkalmazzák. Hol büntetésnek, hol intézkedésnek nevezik azt a – rendszerint a bűnözéstől való félelem által generált – jogkövetkezményt, amely a többszörös visszaesők elszigetelését, ártalmatlanná tételét célozza. Az izoláció eszközei a határozatlan ideig tartó szabadságvesztés, a biztonsági őrizet, a hosszú, de határozott tartamú szabadságvesztés, valamint a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés (tész). A tanulmány a nemzetközi összehasonlító jog módszereivel bizonyítja, hogy hazánk Európában egyedülálló szigorúságot mutat a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés alkalmazásával. Ezzel a gyakorlattal csupán egy – a tész-t ritkábban alkalmazó – ország mérhető össze. Az európai államok döntő többsége nem alkalmazza a feltételes szabadságra bocsátás kizárását, meghagyva ezzel a fogvatartott „reményhez való jogát”, amellyel a szerző álláspontja szerint jobban megfelel az alapjogi követelményeknek.

ANTAL SZILVIA – NAGY LÁSZLÓ TIBOR – SOLT ÁGNES

Az életfogytig tartó szabadságvesztés empirikus vizsgálata

A kutatás folyamán az ország különböző büntetés-végrehajtási intézeteiben fogva tartott 231 életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélt kétharmadával, 149 emberrel – köztük kilenc tényleges életfogytiglanra ítélttel – készítettünk kérdőíves interjút. Emellett feltérképeztük elhelyezési körülményeiket, valamint informálódunk a parancsnoki állomány és a szakszemélyzet körében is. A fogvatartottak mentálhigiénés állapota a körülmények hatására folyamatosan romlik. A tényleges életfogytiglani szabadságvesztés jelenlegi törvényi szabályozását kérdésesnek tartjuk, mivel ez szembefordul az alkotmányos elvekkel és a modern európai civilizált kriminálpolitika szemléletével. Fontos lenne azonban a feltételes szabadságra bocsátás engedélyezési rendszerének átforgalmazása is, amely – megfelelő jogpropaganda kíséretében – hozzájárulhatna a humánusabb büntetési rendszer társadalmi elfogadtatásához.

BÁRD PETRA

Európai Unió: a szabadság, a biztonság vagy a jog érvényesülésének a térsége?

A terrorizmusról és a vélt vagy valós terrorveszélyre adott nemzeti vagy nemzetközi válaszokról szóló, az utóbbi évtizedben folytatott viták elsősorban a demokratikus világ egészét mélyen megrázó 2001. szeptember 11-i, az Amerikai Egyesült Államok elleni terrorcselekményekre vezethetők vissza. Noha a XXI. században e témában lehetetlen nem hivatkozni az amerikai törvényhozásra, a jelen tanulmány célja az Európai Unió terrorizmus elleni küzdelmének és a jogállamiság összeférhetőségének összehasonlító vizsgálata.

KISS ANNA

Eurojustból Európai Ügyész?

Az Európai Ügyész létrehozásának célja, hogy védje az Európai Unió gazdasági érdekeit. Az Európai Ügyész közvetlenül a tagállamokban tudna vádat emelni az EU pénzügyi érdekeit sértő ügyekben. A független Európai Ügyészt nemzeti szinten egy Helyettes Európai Ügyész segítené, s így teremtenének kapcsolatot a közösségi mechanizmusok és a nemzeti jogrendszerek között. Az Európai Ügyészt a Bizottság nevezné ki minősített többséggel, az Európai Parlament hozzájárulásával, valamint a Bizottság által előterjesztett jelöltek listája alapján, hatéves, nem megújítható időtartamra. Az Európai Ügyész alapvető jellemzője a függetlensége, feladata pedig az Európai Közösség pénzügyi érdekeinek megsértése esetén a vizsgálat és a vádemelés lenne.

BARABÁS A. TÜNDE – WINDT SZANDRA

Az ügyész szerepe a mediációban – az első év tapasztalatai

Magyarországon a büntetőeljárás törvény 2006-os módosításával vált lehetővé a közvetítői eljárás, közismertebben: mediáció alkalmazása a hazai büntetőeljárásban. Ezt a bűncselekmény elkövetője és áldozata közötti egyezkedési, konfliktuselsimítási folyamatot elsősorban az eljárás ügyészi szakába helyezi. A bemutatandó kutatás több részből állt. Kiindulási pontja a statisztikai adatok elemzése volt. 2007-ben 2451 ügyben folyt közvetítői eljárás, ami megyénként nagy szórást mutatott. Az alábbi tanulmány végigkíséri a mediáció alkalmazását az ügyészi gyakorlat szempontjából. Célja, hogy megvizsgálja, milyen változásokat hozott az új jogintézmény az ügyészi munkába, mennyire tekinthető eredményesnek az első év, és melyek azok a körülmények, amelyek a nagy különbségeket okozhatják, és amelyek változtatást igényelnek azért, hogy még eredményesebbé és kiegyensúlyozottabbá válhasson a mediáció alkalmazása a gyakorlatban.

MÉSZÁROS ÁDÁM

Adalékok a jogellenesség tanához

A cselekmény társadalomra veszélyességének kategóriáját a magyar büntetőjogba az 1950. évi II. törvény (Bt.) vezette be. Az elmúlt majdné hatvan évben rengetegszer került az érdeklődés középpontjába az időközben ideológiai töltésétől megtisztult fogalom. A tudományos viták következtében a Btk. Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium által elkészített új általános részi tervezete határozottan foglal állást a társadalomra veszélyesség száműzéséről a bűncselekmény fogalmából. Ezzel összhangban a jogellenesség kategóriája került az érdeklődés középpontjába.

PARTI KATALIN

Az észtek és a magyar fiatalok latens devianciái a családdhoz és a kortársakhoz kötődés tükrében

A fiatalok latens devianciáit vizsgáló nemzetközi kutatás, az International Self-Reported Delinquency Study (ISRD-2) keretében 2008-ban nyílt lehetőségünk a magyar fiatalok jellemzőinek más országok tükrében való vizsgálatára. Jelen tanulmány az észtek és a magyar fiatalok deviáns időtöltéseit hasonlítja össze a társadalmi kötődés különböző szintjein. Minél erősebb a társakhoz kötődés, annál kisebb a szülői kontroll. Ez azonban kevésbé igaz a magyar diákokra, hiszen esetükben az állandó baráti társasággal bírók szülői kontrollja is meglehetősen magas. A magyar gyermekeknél is következtetni lehet azonban a szülői kontroll felszínességére: a mindennapi közös programok nem nyújtanak elegendő biztonságot, hiszen nem teszik lehetővé, hogy a szülők ellenőrizzék, a gyermek mivel tölti szabadidejét. Az észtek diákok szinte minden vizsgált deviancia elkövetésében megelőznek minket. Ebben szerepe lehet annak is, hogy a normaformálás legalapvetőbb színterének, a családnak, a felszínes magyarnál is gyengébb a kötőereje.

KEREZSI KLÁRA – KÓ JÓZSEF

15 éves a DADA: a rendőrségi megelőzési program értékelése

A kutatás során feldolgoztuk a DADA-program történetét, működési módját és szerveződését. Az anyaggyűjtés folyamán vált nyilvánvalóvá, hogy a program nyilvántartási rendszere átgondolásra, korszerűsítésre és pontosításra szorul. A kutatás idején valamennyi régióban külön-külön fókuszcsoportos megbeszéléseket szerveztünk, továbbá külön fókuszcsoportos megbeszélést tartottunk a program alapítóival. Az empirikus felméréskor az ország hat régiójában összesen 120 iskolában végeztünk kérdőíves vizsgálatot. Az empirikus vizsgálat idején 2048 DADA-oktatásban részt vevő diákkal és kontrollsoportként 2150 nem résztvevő fiatallal vettünk fel kérdőívet, és összesen 4198 tanuló válaszait dolgoztuk fel.

GYURKÓ SZILVIA – VIRÁG GYÖRGY

A bűn és a gyermekek ábrázolása a médiában

A kriminális deviancia, azon belül is a 0 és 18 év közötti, bűncselekménnyel kapcsolatba kerülő kiskorúak médiamegjelenítésével foglalkozó kutatás 2008 áprilisában, öt médiumban vizsgálta az erőszakkal, bűncselekménnyel, szabálysértéssel, áldozattá vagy elkövetővé válással foglalkozó híreket. Jelen tanulmány a kutatás főbb megállapításait foglalja össze a biztonságérzetet befolyásoló bűncselekmény reprezentációtól, a büntetendő cselekmények bemutatására használt narratívákon át a gyerekek esetében kimutatható jelentős kriminális felülreprezentáltságig.

TILKI KATALIN – DUNAVÖLGYI SZILVESZTER

A vám- és pénzügyőrség szerepe a környezetvédelemben

A tanulmány bemutatja a vámigazgatás szervezetrendszerét, áttekinti a környezetvédelemben betöltött szerepét. Ismertetjük a 2007-ben lefolytatott empirikus kutatás eredményeit és a legtipikusabb eseteket. Megállapítottuk, hogy a büntetőeljárás legtöbbször a Btk. 281. § (1) bekezdés c) pontja szerint minősülő természetkárosítás büntettének megalapozott gyanúja miatt indult azért, mert az elkövetők jogellenesen, azaz az előírt engedély nélkül hoztak be állatokat, növényeket, illetve különböző gyógyhatású készítményeket. A jogellenes cselekmények nagy része az állampolgárok tájékozatlanságára vezethető vissza. A jogalkalmazók munkáját nehezíti a bonyolult és szerteágazó szabályozás. Nélkülözhetetlennek tartjuk olyan anyagok készítését, amelyek tájékoztatnak a leggyakrabban engedély nélkül behozott természetvédelmi oltalom alá eső állat- és növényfajokról.